

nocràcia, i la presència d'un tipus d'actuació basat en la prevenció i el control dels aspectes més fràgils de la vida social.

El plantejament de Castel és força suggerent en tant que apunta un fet del que comencem a tenir constància empírica a casa nostra des que els anys de la Transició han escombrat l'esperit -diguem-ne revolucionari- dels anys del franquisme a casa nostra. Allò que hom pot plantejar-se, en qualsevol cas, és si la tendència que assenyala l'autor és ineluctable o no és més que un «incident de parcours» derivat dels ajustos del sistema econòmic i de les directrius polítiques actuals: neo-liberalisme, retall dels fons estinats a serveis socials, etc... Caldria veure, i per això penso que Castel és conscient ell mateix de les limitacions del seu plantejament, si aquesta tendència és un fenomen conjuntural, com n'hi ha d'altres a la història de la Psiquiatria, o bé és un camí real que pot transformar radicalment els planteigs de l'actual sistema sanitari en la seva vessant psiquiàtrica. D'alguna manera podria dir-se que aquests plantejaments topen amb una realitat dura: ni les tècniques de psiquiatria social ni trenta anys de psicofàrmacs «eficaços» han reduït substancialment la categoria de malalts anomenats «crònics», bé que n'han millorat, evidentment, les condicions de supervivència. És massa aviat, penso, per a proposar una anàlisi prospectiva d'aquests canvis, encara que estic d'acord amb el conjunt de les propostes i de les interpretacions que en fa l'autor. Penso que **«La gestion des risques»** és un text que cal llegir i meditar, però que per a entendre'l del tot, potser insinuaria que els lectors fessin cap a l'anterior obra de Castel, com una lectura prèvia i indispensable per a treure'n tot el suc.

Josep Maria Comelles.
Departament d'Antropologia de Tarragona.
Institut Català d'Antropologia.